

5. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ I SPOSÓB ICH OCENIANIA

5.1. Poziomy osiągnięć ucznia

Poniższe poziomy osiągnięć uczniów dotyczą klasy I oraz klasy III, czyli całego etapu nauczania. Zostały one zaprezentowane w kolejności chronologicznej. Podział ten nawiązuje do zapisu w podstawie programowej. Poziom niektórych umiejętności wybiega poza wymagania zawarte w podstawie. Zaznaczono je *. Są to umiejętności, które dla niektórych uczniów będą trudne do osiągnięcia, ale większość dzieci będzie w stanie im sprostać, dlatego warto do nich dążyć. Należy zaznaczyć, że podstawa programowa opisuje jedynie minimum programowe, obowiązujące wszystkich uczniów, poza które nauczyciel może wykraczać, jeśli uzna, że jego uczniowie są do tego przygotowani.

5.1.1. Osiągnięcia uczniów na koniec klasy I

Rozumienie ze słuchu

Uczeń:

- wykonuje polecenia wydawane przez nauczyciela po angielsku;
- reaguje całym ciałem na pojedyncze zwroty i wyrazy;
- rozumie sens bajek i historyjek (przy pomocy obrazków i gestów);
- rozumie wypowiedzi kolegów w klasie oraz nagrania na kasetach audio.

Mówienie

Uczeń:

- potrafi powtarzać za nauczycielem lub nagraniem;
- recytuje wiersze, rymowanki, śpiewa piosenki;
- występuje w przedstawieniach teatralnych;
- odpowiada na pytania pojedynczymi słowami lub stałymi zwrotami i wyrażeniami (*formulaic chunks*)*.

Czytanie

Uczeń:

- czyta pojedyncze wyrazy poprzez kojarzenie formy pisemnej języka z fonetyczną.*

Pisanie

Uczeń:

- przepisuje pojedyncze wyrazy*.

Słownictwo

Uczeń:

- rozpoznaje i rozumie słowa w bajkach i historyjkach, choć nie wszystkie potrafi użyć;
- zna (potrafi wypowiedzieć) podstawowe słownictwo dotyczące własnej osoby, części ciała, ubrań, członków rodziny, zwierząt, owoców, warzyw, kolorów, liczb, zabawek.

5.1.2. Osiągnięcia uczniów na koniec klasy III

Rozumienie ze słuchu

Uczeń:

- wykonuje polecenia wydawane przez nauczyciela po angielsku;
- reaguje całym ciałem na pojedyncze zwroty i wyrazy;
- rozumie sens bajek i historyjek (przy pomocy obrazków i gestów);
- rozumie wypowiedzi kolegów w klasie oraz nagrania audio;
- potrafi wyróżnić najważniejsze informacje z tekstu słuchanego.*

Mówienie

Uczeń:

- potrafi powtarzać za nauczycielem lub nagraniem;
- recytuje wiersze, rymowanki, śpiewa piosenki;
- występuje w przedstawieniach teatralnych;
- odpowiada na pytania pojedynczymi słowami lub stałymi zwrotami i wyrażeniami (*formulaic chunks*);
- umie nazwać i krótko opisać np. zwierzęta, ludzi i przedmioty;
- używa wybranych zwrotów i wyrażeń do komunikacji w klasie;
- samodzielnie zadaje proste pytania nauczycielowi i kolegom w klasie.

Czytanie

Uczeń:

- czyta pojedyncze wyrazy poprzez kojarzenie formy pisemnej języka z fonetyczną;
- rozumie powtarzane często polecenia pisemne;
- czyta głośno proste zdania znane z interakcji w klasie lub z często powracających tekstów mówionych;
- czyta bardzo prosty, krótki tekst;
- śledzi tekst czytany przez nauczyciela i potrafi wskazać w nim przeczytany wyraz.*

Pisanie

Uczeń:

- przepisuje pojedyncze wyrazy i zdania z tablicy;
- wstawia wyrazy w luki w tekście na podstawie podanego wzoru;
- pisze krótki i prosty tekst według przedstawionego wzoru (*parallel writing*)*.

Słownictwo

Uczeń:

- rozpoznaje i rozumie słowa w bajkach i historyjkach, choć nie wszystkich potrafi użyć;
 - zna (potrafi wypowiedzieć) podstawowe słownictwo dotyczące własnej osoby, części ciała, ubrań, członków rodziny, zwierząt, owoców, warzyw, kolorów, liczb, zabawek, nazw dni tygodnia, miesięcy, pór roku, sportów, pomieszczeń w domu, wyposażenia mieszkania, przyborów szkolnych, środków transportu, instytucji w mieście, zna także słownictwo określające czynności związane z ruchem oraz czynności wykonywane regularnie;
 - umie zapisać słowa i pogrupować je w kategorie semantyczne, zestawić wyrazy przeciwstawne.
- Dzieci osiągają sprawności językowe w różnym tempie i niektórzy uczniowie mogą osiągnąć powyższe poziomy na przykład w połowie drugiej klasy. Należy wówczas wykorzystać pozostały czas na doskonalenie wymienionych sprawności. Dzieci takie mogą również pomagać kolegom w klasie w codziennej pracy na lekcji.

5.2. Opis zasad oceniania wewnątrzszkolnego uczniów

Program poleca wprowadzenie oceny opisowej jako kolejnej płaszczyzny integracji w nauczaniu początkowym. Ten typ oceny nie przewiduje wystawiania ocen cząstkowych i oceny końcowej w postaci stopni. Zamiast tego ocena opisowa dostarcza informacji o postępach dziecka w nauce bez porównywania go z innymi dziećmi. Ocena opisowa powinna podkreślać to, co dziecko umie, to, co już osiągnęło oraz jaki wysiłek włożyło w naukę lub wykonaną pracę. Stanowi to istotny czynnik motywujący do dalszej nauki, a także wzmacnia poczucie własnej wartości.

Zaleca się prowadzenie ciągłej oceny uczniów (*continuous assessment*) w postaci notatek o pracy dziecka na lekcji oraz zbierania przykładowych prac dzieci. Odnotowywanie indywidualnych osiągnięć dzieci (*record of achievement*) (przykład 1 i 2 poniżej) można prowadzić na tzw. kartach osiągnięć uczniów.

Proponujemy dwa rodzaje kart osiągnięć: jeden dla ucznia kończącego klasę I, a drugi – dla ucznia kończącego klasę III (na koniec I etapu edukacyjnego).

Przykład 1

KARTA OSIĄGNIĘĆ UCZNIA*

W odpowiedniej kolumnie po prawej stronie tabeli należy zaznaczyć (v) poziom osiągnięć ucznia.

IMIĘ I NAZWISKO UCZNIA.....			
Klasa I		data	
Zakres osiągnięć			
	całkowity	częściowy	minimalny
Słuchanie			
uwaga słucha wypowiedzi innych uczniów i nauczyciela			
rozumie polecenia nauczyciela			
rozumie sens historyjek i bajek			
Mówienie			
powtarza za nauczycielem, nagraniem			
posługuje się słownictwem poznanym na lekcjach			
recytuje wierszyki i rymowanki, śpiewa piosenki			
Czytanie			
czyta pojedyncze wyrazy*			
Słownictwo			
rozpoznaje znaczenie słów, gdy je usłyszy			
nazywa obiekty, których nazwy były wprowadzane i utrwalane na lekcjach			
prowadzi słowniczek obrazkowy			
Rozwój emocjonalno-społeczny			
posiada umiejętność pracy w zespole			
chętnie pomaga innym			
łatwo komunikuje się z rówieśnikami			
jest pracowity/a i obowiązkowy/a			
chętnie bierze udział w lekcji			
uważa na lekcji			

Umiejętności zaznaczone * wybiegają poza podstawę programową.

IMIĘ I NAZWISKO UCZNI			
Zakres osiągnięć			
	całkowity	częściowy	minimalny
Słuchanie			
uwaga słucha wypowiedzi innych uczniów i nauczyciela			
rozumie polecenia nauczyciela i reaguje na nie niewerbalnie			
rozróżnia dźwięki także w wyrazach o podobnym brzmieniu			
rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień			
rozumie sens historyjek i bajek			
rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych			
potrafi wyróżnić proste informacje z tekstu słuchanego*			
Mówienie			
potrafi powtórzyć za nauczycielem, nagraniem			
reaguje werbalnie na polecenia nauczyciela			
wypowiada się zdaniami*			
posługuje się słownictwem poznanym na lekcjach			
recytuje wiersze, rymowanki, śpiewa piosenki			
występuje w przedstawieniach teatralnych			
udziela odpowiedzi na pytania			
samodzielnie zadaje pytania			
Czytanie			
czyta pojedynczymi wyrazami			
czyta zdaniami			
czyta głośno ze zrozumieniem*			
czyta cicho ze zrozumieniem*			
czyta z podziałem na role			
czyta dodatkowe książeczki			
Pisanie			
przepisuje poprawnie wyrazy i zdania			
pisze poprawnie ze słuchu proste zdania*			
pisze poprawnie z pamięci proste zdania*			
potrafi napisać krótki tekst według wzoru*			
Słownictwo			
rozpoznaje znaczenie słów, gdy je usłyszy			
rozpoznaje znaczenie słów, gdy je zobaczy			
potrafi nazwać przedmioty, rzeczy, zwierzęta, których nazwy były wprowadzane i utrwalane na lekcjach			
rozwój emocjonalno-społeczny			
posiada umiejętność pracy w zespole			
chętnie pomaga innym			
łatwo komunikuje się z rówieśnikami			
jest pracowity/a i obowiązkowy/a			
potrafi sam/a ocenić swoją pracę			
chętnie bierze udział w lekcji			
uwaga na lekcji			

Umiejętności zaznaczone * wybiegają poza podstawę programową.

Ocena opisowa jest ważnym źródłem informacji dla rodziców. Dobrze jest dzielić się z rodzicami uwagami na temat postępów i zachowania dziecka. Pomocne w tym będą opisane wyżej karty osiągnięć ucznia, w których zastosowano ocenę opisową.

Program podkreśla wagę oceny nieformalnej, czyli obserwacji i notowania postępów poszczególnych dzieci. Ocena formalna (testy oceniane punktowo czy procentowo) traktowana jest marginalnie i jest stosowana w celach diagnostycznych, a nie po to, by różnicować dzieci między sobą. Pragniemy w ten sposób zapobiec tworzeniu się atmosfery współzawodnictwa, zachęcić do współpracy w grupie i wspólnego uczenia się.

5.3. Przykładowe techniki sprawdzania postępów w nauce

Jak już wspominaliśmy (patrz 5.2.), w nauczaniu dzieci kładziemy nacisk na ocenę nieformalną. Jest ona szczególnie istotna, ponieważ ocena dzieci polega głównie na obserwacji i notowaniu postępów. Formalne testy stosujemy rzadko i tylko w funkcji pomocniczej. Poniższe przykłady mogą być wykorzystane jako formy kontroli nieformalnej, jak również jako formalny test, chociaż testów w tej grupie wiekowej nie zalecamy. Podane poniżej przykłady technik kontroli ustnej i pisemnej są jednocześnie technikami wykorzystywanymi do rozwijania sprawności językowych. Dzieje się tak nie przez przypadek, ale dlatego, że cały czas mówimy głównie o ocenie nieformalnej, kiedy to dzieci nie zdają sobie sprawy z tego, że są oceniane.

5.3.1. Techniki kontroli ustnej

Pomimo tego, iż poniżej omawiamy techniki kontroli ustnej, należy zauważyć, że przy okazji są sprawdzane różne sprawności. Tak więc oprócz mówienia dzieci muszą również rozumieć polecenia nauczyciela i wypowiedzi swoich kolegów. Często wymagane jest zapisanie lub przeczytanie krótkiej informacji.

• Odpowiedź na bodziec rysunkowy (np. flashcards)

- a. Nauczyciel pyta: *Is it...?*, wskazując na przedmiot, a uczeń odpowiada jedynie: *Yes, it is.* lub *No, it isn't.* Uczeń rozpoznaje słowo angielskie i udziela odpowiedzi.
- b. Nauczyciel pyta: *What's this?*, wskazując na jedną rzecz na większym obrazku, na tablicy lub plakacie albo pokazując kartę obrazkową przedstawiającą ten przedmiot. Uczeń przywołuje z pamięci słowo i wypowiada je.

• Dialogi w parach pod kontrolą nauczyciela

Nauczyciel wyznacza uczniom zadanie ustne, które wykonują w parach, a sam przysłuchuje się kolejnym parom uczniów. Możemy w ten sposób sprawdzać umiejętność zadawania pytań i udzielania odpowiedzi, rozumienie pytań i gotowość uczniów do interakcji w języku angielskim.

Przykład 1: Ankieta/wywiad

Uczniowie otrzymują kartki z rubrykami, w które mają wpisać zdobyte w rozmowie informacje.

name	Marysia	Ola
age		
telephone		
pets		
favourite colour		
favourite		
favourite food		

Przykład 2: Gra

Uczniowie w parach lub małych grupkach dostają zestaw kart przedstawiających słowa, które niedawno poznali. Karty leżą na środku ławki (awersem do dołu), dzieci na zmianę biorą karty i pozwalają reszcie lub drugiej osobie zgadywać (*Is it a pen? Is it a rubber?* itd.). Osoba, która odgadnie, zdobywa kartę.

• Odgrywanie dialogów lub scenek

Nauczyciel daje uczniom czas na przygotowanie lub nauczenie się dialogu w parze i albo odczytanie go przed klasą, albo odegranie w formie scenki. Daje to możliwość sprawdzenia wymowy oraz umiejętności płynnego odtwarzania zdań.

• Zabawy pamięciowe

Przykład: Sprawdzanie zapamiętanego słownictwa
Uczniowie kolejno próbują podać z pamięci jak najwięcej nazw rzeczy lub przedmiotów: *I like tea and juice and cola and milk and lemonade and...*

5.3.2. Techniki kontroli pisemnej

Podczas sprawdzania postępów uczniów w formie pisemnej kontrolujemy jednocześnie sprawność słuchania i czytania.

Przykłady technik:

- przyporządkowywanie usłyszanych słów do obrazków, np. *number 1 is a dog*; jest to dyktando obrazkowe – sprawdza rozumienie ze słuchu, podobnie jak kolorowanie poszczególnych przedmiotów na rysunku składającym się z wielu elementów;
- słuchanie i zakreślanie rysunku przedstawiającego słowo, które jest wymawiane (jedno z czterech);
- słuchanie i pisanie liczby, która jest wymawiana (dyktando liczbowe);
- słuchanie i kolorowanie według tego, co jest mówione;
- słuchanie i określanie, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe;
- łączenie wyrazów z obrazkami, które je przedstawiają (*matching*);
- słuchanie i wypełnianie tabeli według tego, co jest mówione;
- słuchanie i zapisywanie kolejności, w której są przytaczane opisy obrazków w historyjce;
- wybieranie odpowiednich słów w celu uzupełnienia luk w tekście (*guided writing*);

- rozwiązywanie krzyżówek;
- grupowanie wyrazów według kategorii;
- podpisywanie rysunków;
- uzupełnianie i przekształcanie zdań;
- poprawianie błędów w zdaniach;
- układanie rozsypanek w wyrazy lub zdania;
- pisanie paru zdań o sobie (*free writing*).

5.4. Wdrażanie do samooceny

Umiejętność samooceny jest jedną ze strategii efektywnego uczenia się i krokiem w kierunku samodzielności w nauce. Jest też formą odpowiedzialności za własną naukę, do czego dzieci mogą być wdrażane już na pierwszym etapie edukacyjnym.

Zachęcanie do samooceny rozpoczynamy jak najwcześniej i początkowo w bardzo prosty sposób. Pod koniec każdej lekcji lub co kilka lekcji pytamy dzieci, czego się ostatnio nauczyły, co potrafią po angielsku powiedzieć, czy zadanie było trudne czy łatwe i dlaczego. Można się też z dziećmi zastanowić nad innymi sposobami rozwiązania danego zadania. Rozmowa taka może być prowadzona po polsku. Następnym krokiem ku samoocenie jest refleksja nad tym, czy dzieci się starały, czy uważają, że włożyły w wykonanie zadania dużo wysiłku. Dobrze jest zadać im pytanie, czy uważają, że mogły bardziej przyłożyć się do nauki i bardziej się starać.

Bardziej zaawansowana forma samooceny i kolejny etap to samodzielne sprawdzanie swojego testu. Dzieci mogą napisać pracę kontrolną po zakończeniu rozdziału lub tematu i po napisaniu takiej pracy same ją ocenić, zwracając uwagę na zagadnienia, których jeszcze dobrze nie opanowały. Możemy zachęcić uczniów, aby ocenili swoje postępy w nauce w formie rysunku lub symbolu (np. gwiazdki, słoneczka czy uśmiechniętej/zmartwionej buzi).

Wiele przykładów samooceny możemy znaleźć w nowoczesnych podręcznikach dla dzieci. Proponują one ćwiczenia lub wręcz karty samooceny do wypełniania przez uczniów.

Europejskie Portfolio Językowe

Jednym ze sposobów wdrażania uczniów do samooceny i refleksji nad językiem oraz rozwojem własnym umiejętności językowych jest praca z *Europejskim Portfolio Językowym*. Dla grupy wiekowej klas 1-3 najlepiej dostosowane jest Europejskie Portfolio Językowe dla dzieci od 6 do 10 lat. Składa się z 3 części. W sekcji *Moja Biografia Językowa* dzieci systematycznie opisują swoje doświadczenia językowe i kulturowe związane z podróżami i spotkaniami z przedstawicielami innych kultur i osobami mówiącymi różnymi językami. W kolejnej części, *Moje Dossier*, dzieci zbierają wybrane prace, dyplomy i świadectwa dokumentujące postępy w nauce. W trzeciej części, *Mój Paszport Językowy*, dzieci podsumowują swoje doświadczenia związane z językami obcymi i oceniają swoją wiedzę językową w odniesieniu do Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.